

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 10.11.2004
KOM(2004) 748 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN
TIL RÅDET, EUROPA-PARLAMENTET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG,
REGIONSUDVALGET OG DEN EUROPÆISKE CENTRALBANK**

**Første rapport om de praktiske forberedelser til
den fremtidige udvidelse af euroområdet**

{SEK(2004) 1383}

1. INDLEDNING

Når den fælles valuta bliver indført i de fremtidige deltagerlande i euroområdet, vil det blive en skelsættende begivenhed, ligesom det var i landene i det nuværende euroområde. De nye medlemsstater tiltrådte Den Europæiske Union som “medlemsstater med dispensation”¹ i medfør af artikel 4 i tiltrædelsestraktaten. Indførelse af den fælles valuta er en del af de krav, der er fastsat i traktaten, og disse lande vil derfor indføre euroen, så snart de har opfyldt de nødvendige betingelser. Mange af de nyligt tiltrådte medlemsstater har givet udtryk for, at de ønsker at tilslutte sig euroområdet snarest muligt, og gør derfor en indsats for at opfylde adgangsbetingelserne, især “Maastricht”-konvergenskriterierne, som er udformet for at sikre en holdbar økonomisk konvergens i alle lande, der i fremtiden tilslutter sig euroområdet. Forberedelserne til den praktiske indførelse af euroen tog næsten seks år i de lande, som nu deltager i euroområdet. Nye medlemsstater skal derfor starte med at forberede sig nu for at være klar til tiden og sikre en problemfri overgang.

1.1 De enkelte skridt hen imod indførelse af euroen

Graden af de forskellige landes opfyldelse af traktatens krav med henblik på indførelse af euroen vurderes af Kommissionen og ECB i deres periodiske konvergensrapporter². Traktatens artikel 122, stk. 2, fastsætter, at Rådet på forslag af Kommissionen træffer afgørelse om, hvilke medlemsstater der opfylder de nødvendige betingelser, og ophæver de pågældende medlemsstaters dispensation. Rådet træffer desuden afgørelse om, fra hvilken dato de pågældende medlemsstater tilslutter sig euroområdet, og fastsætter den uigenkaldeligt fastlåste omregningskurs mellem landets nationale valuta og euroen. På datoen for indførelse af euroen træder omregningskursen i kraft, landets tidligere nationale valuta ophører med at eksistere, og ansvaret for den monetære politik overføres til ECB. Dette skete den 1. januar 1999 for de første elleve lande, der indførte euroen, og den 1. januar 2001 for Grækenland.

Af praktiske og logistiske grunde indførte de nuværende lande i euroområdet en overgangsperiode på tre år (et år i Grækenlands tilfælde) fra tidspunktet for indførelse af euroen som valuta (1999 for elleve landes vedkommende og 2001 for Grækenlands vedkommende) til indførelsen af eurosedler og euromønter. Det primære alternativ hertil er det såkaldte “big bang”-scenario, hvor tilslutningen til euroområdet falder tidsmæssigt sammen med indførelsen af eurosedler og euromønter. Denne fremgangsmåde har en række fordele, specielt nu hvor eurosedlerne og euromønterne i forvejen findes. Den primære ulempe er, at den nedsætter den periode, offentligheden og den private sektor og borgerne i al almindelighed har til disposition til at forberede sig på overgangen til den nye valuta. Indførelsen af eurosedler og euromønter efterfølges af en periode med dobbelt omløb, hvor sedler og mønter denomineret i euro og i den nationale valuta begge har status som lovlige

¹ Med hensyn til indførelsen af euroen har Danmark og Det Forenede Kongerige en særlig “opt-out”-status. De ti nye medlemsstater og Sverige er medlemsstater med dispensation. Den folkeafstemning, der blev holdt i Sverige den 14. september 2003, viste, at et flertal i befolkningen ikke gik ind for tilslutning til euroområdet.

² De seneste konvergensrapporter blev udsendt den 20. oktober 2004 og konkluderede, at ingen af de elleve medlemsstater med dispensation på nuværende tidspunkt opfylder alle de nødvendige kriterier (holdbare offentlige finanser, prisstabilitet, valutakursstabilitet i det krævede tidsrum og niveauet i de langfristede rentesatser). På basis af konklusionerne i konvergensrapporten besluttede Kommissionen ikke at fremsætte noget forslag om ophævelse af dispensationer.

betalingsmidler. Varigheden af perioden med dobbelt omløb afgøres typisk på nationalt plan, selv om den sædvanligvis er forholdsvis kort, højst to måneder.

1.2 Rapportens formål

En vellykket tilslutning til euroområdet kræver ikke blot opfyldelse af traktatens krav, men også nøje planlagte og omfattende praktiske forberedelser, der inddrager både den offentlige og den private sektor og endog den brede offentlighed. Kommissionen vil med regelmæssige mellemrum, mindst én gang om året eller når en særlig udvikling begrundet det, aflægge rapport om forløbet af disse forberedelser. Denne meddelelse er den første rapport af denne art. Modsat konvergensrapporterne udspringer den ikke af en retlig eller anden forpligtelse, men er resultatet af Kommissionens intention om at holde alle relevante parter, ikke mindst EU-institutionerne og medlemsstaterne samt den interesserede del af offentligheden og medierne, ordentligt orienteret om, hvilke fremskridt der sker på dette vigtige område. Tilingen og hyppigheden af Kommissionens rapporter om forløbet af de praktiske forberedelser vil derfor være uafhængige af dens konvergensrapporter.

De overordnede rammer og hovedelementerne i overgangen til den nye valuta fastsættes almindeligvis i et lands "overgangsscenario", og mange af de berørte lande er for øjeblikket ved at udarbejde sådanne scenarier. Hvad Sverige angår, blev der den 14. september 2003 afholdt en folkeafstemning, som viste, at et flertal i befolkningen ikke gik ind for at tilslutte sig euroområdet på det pågældende tidspunkt. Folkeafstemningens resultat betød, at de praktiske forberedelser i Sverige reelt blev stillet i bero.

2. DE AKTUELLE PLANER FOR INDFØRELSE AF EUROEN

Tre medlemsstater med dispensation (Estland, Litauen og Slovenien) tilsluttede sig ERM II den 28. juni 2004. Alle tre lande ønsker at tilslutte sig euroområdet snarest muligt (2007). De fleste af dem har vedtaget nationale overgangsplaner og udpeget nationale koordinatore for overgangen. Generelt foretrakkes en overgang til euroen i ét skridt ("big bang"-scenariet), hvorefter eurosedler og -mønter bliver lovligt betalingsmiddel fra datoen for tilslutningen til euroområdet. Proceduren for udvælgelse af designet på euromønternes nationale side er enten undervejs eller er allerede afsluttet.

De officielle planer og hensigter i de fleste andre lande er gradvis ved at tage mere konkret form. Mange lande planlægger at tilslutte sig euroområdet på et noget senere stadium, hen imod udgangen af årtiet, men meget afhænger selvsagt af graden af opfyldelse af konvergenskriterierne.

Status over forberedelserne fremgår af tabellen nedenfor, som generelt bygger på offentliggjorte oplysninger fra de relevante nationale myndigheder og er tænkt som en afspejling af de nationale afgørelser og synspunkter om de forskellige relevante spørgsmål. Medlemsstaterne er anført i den rækkefølge, der er fastsat i traktaten.

<i>LAND</i>	<i>NATIONAL KOORDINATOR</i>	<i>NATIONAL OVERGANGS-PLAN ELLER LIGNENDE SCENARIO</i>	<i>ERM II-TILTRÆDEN</i>	<i>NATIONAL MÅLDATE FOR INDFØRELSE AF EUROEN</i>	<i>BIG BANG ELLER OVERGANGS-PERIODE</i>	<i>EURO-MØNTER</i>
Tjekkiet		Tjekkiets euro-tiltrædelsesstrategi (godkendt af regeringen i oktober 2003)		2009-10		Konkurrence under overvejelse
Estland	Ministerkomité (inklusive centralbankchef)	Fælles erklæring fra den estiske regering og centralbanken, 16. januar 2004	28.6.2004	Midten af 2006		Konkurrence iværksat i juni 2004; endelig udvælgelse ventes i december 2004 ³
Cypern	Fælles koordination fra finansministerens/centralbankens side overvejes	En foreløbig generel rammeplan er blevet udarbejdet	Ministerrådet har for nylig besluttet at indgive en ansøgning snarest muligt	2007	Big bang	Dato for iværksættelse af konkurrence endnu ikke fastsat
Letland	Arbejdsgruppe for overgangen i centralbanken, konsultationer mellem finansministeriet og centralbanken	Foreløbig overgangsplan		1.1.2008	Big bang	Konkurrence iværksat
Litauen	Arbejdsgruppe i centralbanken med henblik på udarbejdelse af overgangsplan	Udarbejdelse af udkast til overgangsplan inden december 2004 og af strategiske rammer for koordination af projektet	28.6.2004	1.1.2007 (tentativt)	Big bang parallelt omløb i 2-3 uger	Endelig procedure i udbud vedrørende fremstilling af gipsmodeller
Ungarn	Med henblik på måldatoen 2010 er der forberedende arbejde undervejs i finansministeriet og centralbanken			2010		
Malta	Koordinerende organ til styring af processen endnu ikke formelt udpeget. Løbende konsul-	Foreløbig overgangsplan under udarbejdelse af finansministeriet og centralbanken		2008	Endnu ikke fastlagt	Implementeringsplan for hele processen fra konkurrence til konkret mønt-

³ Ved udløbet af konkurrencefristen den 19. oktober 2004 var der blevet indsendt 134 design. Et ekspertpanel vil senest i midten af november vælge de ti bedste design, og det endelige valg vil ske i december 2004 via en landsdækkende telefonafstemning.

	tationer mellem finansministeriet og centralbanken					prægning udarbejdet
Polen	Interinstitutionel arbejdsgruppe mellem finansministeriet og centralbanken			2009	Endnu ikke fastlagt	Offentlig opinionsundersøgelse
Slovenien	Koordinerende organ (finansministeriet, centralbanken, andre ministerier og organer)	Program for ERM II-tiltræden og indførelse af euroen (godkendt af regeringen og centralbankens bestyrelse, november 2003)	28.6.2004	1.1.2007	Big bang (dobbel omløb: to uger)	Konkurrence iværksat
		Sektorplaner				
Slovakiet	Finansministeriet	Udmøntning af strategi for indførelse af euroen godkendt af regeringen i september 2004. National overgangsplan godkendes omkring midten af 2005		1.1.2008/2009	Big bang	Konkurrence iværksat

3. TIDLIGERE OG FREMTIDIGE TILSLUTNINGER TIL EUROOMRÅDET: LIGHEDER OG FORSKELLE

Overgangen i de fremtidige deltagerlande i euroområdet vil have visse elementer til fælles med tidligere valutaudskiftninger og vil desuden kunne trække på de erfaringer, man har gjort. Der peges endvidere på visse større forskelle.

3.1 Læren fra den tidligere overgang til euroen

Selv om den første overgang var en stor succes, kan der ske forbedringer på en række områder. Den vigtigste lære af erfaringen fra den første bølge af lande er:

- (i) Omhyggelige og proaktive forberedelser betaler sig. De lande, der tidligt investerede kræfter i grundige forberedelser, blev belønnet for indsatsen i form af en hurtig overgang, offentlig accept af den nye valuta og en problemfri overgang. Investeringer i kommunikation og information blev ligeledes belønnet.

Dette er den centrale lære af den første overgang og er baggrunden for, at Kommissionen og landene i den næste bølge allerede har indledt drøftelserne om de praktiske forberedelser.

Resultaterne af den seneste Eurobarometer-undersøgelse (afsnit 4) bekræfter, at der er lige så stort et behov for nøjagtig og rettidig information som tidligere. Manglende information kan skabe frygt eller endda føre til fjendtlige reaktioner, hvilket nemt kan undgås.

- (ii) Overgangsperioden på tre år var for lang. En vis dynamik gik fløjten efter 1999, og de offentlige myndigheder måtte gøre en ny indsats for (på ny) at overbevise virksomhederne og borgerne om at forberede sig i god tid på seddel- og møntombytningen. Desuden var brugen af euro som kontopenge forholdsvis begrænset i overgangsperioden.

Af en række årsager, som der redegøres for i afsnit 3.2 og primært har at gøre med behovet for en hurtig ombytning af sedler og mønter, vil en lang overgangsperiode ikke være tilrådelig for fremtidige deltagerlande i euroområdet. For processer som f.eks. omstillingen af informationssystemerne i den offentlige og den private sektor vil forberedelsestiden blive lige så lang, som den var i de oprindelige eurolande. Eftersom selve overgangen vil blive kortere, må forberedelserne derfor indledes på et meget tidligt stadium.

Eftersom de overgangsperioder, der for øjeblikket overvejes af de berørte lande, efter al sandsynlighed vil blive kortere, vil kompleksiteten i forbindelse med at benytte to valutaenheder (euroen og den nationale valuta) samtidig blive formindsket, og overgangen vil derfor blive enklere at forklare og forstå.

- (iii) Indførelsen af eurosedler og euromønter skal ske hurtigt: En ”gradvis” indførelse af eurosedler og euromønter skaber komplikationer for såvel borgerne som virksomhederne. En hurtig indførelse er til gavn for alle involverede parter, forudsat at den er omhyggeligt forberedt. Det samme gælder for perioden med dobbelt omløb, som bør være kort.

Som det fremgik af udskiftningen af sedler og mønter i de nuværende eurolande, skal indførelsen af eurosedler og euromønter baseres på en storstilet tidlig forhåndsdistribution til bankerne og forhåndsforsyning af detailhandlerne og andre erhvervsdrivende, øjeblikkelig omstilling af alle seddelautomater, tilbagegivelse fra detailhandlernes side udelukkende i euro og mulighed for bankernes kunder og ikke-kunder for at veksle lovlige valutaer til euro gebyrfrit.

I denne forbindelse er der grund til at lægge vægt på vigtigheden af kortbetalinger og e-betalinger. Disse betalingsformer bidrog væsentligt til, at overgangen forløb gnidningsløst, især i detailsektoren.

- (iv) Tilbagetrækningen af den nationale valuta kræver omhyggelig forberedelse: i den oprindelige overgang blev der formentlig fokuseret for meget på indførelsen af eurosedlerne og euromønterne, mens følgerne af den enorme tilbagestrømning af lovlig valuta blev undervurderet. Navnlig var de logistiske foranstaltninger til at håndtere de enorme mængder af tilbagetrukne mønter ikke altid på plads og gav i visse tilfælde anledning til betydelige forsinkelser med forsendelsen, behandlingen og optællingen af mønterne og krediteringen af konti.
- (v) Der bør træffes foranstaltninger til at undgå enhver indvirkning på priserne. Dette kræver særlig opmærksomhed, idet det er vanskeligt at håndtere og ofte bygger på misopfattelser, som er vanskelige at ændre. Forebyggelse er afgjort bedre end helbredelse.

Eurobarometer-resultaterne viser klart, at borgernes bevidsthed om problematikken allerede er høj. Risikoen for misbrug og snyderi med priserne i overgangsperioden er

den vigtigste bekymring hos 71 % af respondenterne (gennemsnit for alle de nyligt tiltrådte medlemsstater). Det er dog værd at bemærke, at der er store forskelle mellem landene. En fordeling efter sociodemografiske kategorier giver ikke nogen klare konklusioner bortset fra, at ældre mennesker tilkendegiver en større frygt om dette spørgsmål end unge mennesker.

Det er generelt hævet over enhver tvivl, at en korrekt omregning af priserne fra butiksindehavernes og detailhandlernes side forudsætter omhyggelige forberedelser fra de berørte myndigheder, f.eks. i form af prisstabilitetsaftaler, der forhandles med detailsektoren og overvåges nøje både før og efter overgangen til euroen, helst med aktiv deltagelse fra forbrugerbeskyttelsesorganisationerne og detailsektorens erhvervsorganisationer på nationalt plan og EU-plan. Myndighederne kan også kræve af de enkelte detailhandlere, at de offentligt tilkendegiver deres tilsagn om at sikre en nøjagtig prisomregning, f.eks. ved hjælp af mærkater eller skilte eller ved aktivt at tilskynde dem til dobbelt prisangivelse i et vist tidsrum før og efter indførelsen af eurosedler og euromønter. Begge tiltag øger troværdigheden og giver forbrugerne mulighed for at lægge pres på detailhandlerne. Foranstaltninger af denne art skulle medvirke til at dæmpe frygten og sikre en problemløs overgang til euroen.

- (vi) Den ”mentale” omstilling tager betydeligt længere tid end den fysiske omstilling. Undersøgelsesresultater fra november 2003 viser, at 30 % af respondenterne oftest tænkte i den nationale valuta i forbindelse med deres daglige indkøb, mens 46 % oftest tænkte i euro. Ved større anskaffelser (f.eks. et hus eller en bil) talte de fleste borgere i euroområdet dog stadigvæk mentalt i den nationale valuta (54 %), mens kun et lille mindretal (16 %) talte i euro.

3.2 De vigtigste forskelle i forhold til den tidligere overgang til euroen

Selv om der er visse fælles træk, skal det erindres, at de nyligt tiltrådte medlemsstater har mange landespecifikke kendetegn og særlige forhold. Generelt vil de vigtigste forskelle i forhold til overgangen til euroen i den første bølge af lande være følgende:

- (i) Den fremtidige udvidelse af euroområdet vil ske i flere successive bølger. Det er meget usandsynligt, at de ikke-deltagende medlemsstater vil tilslutte sig euroområdet som samlet gruppe. Det ventes, at mindre grupper af lande (eller enkeltlande) vil tilslutte sig inden for et givet år.

Den kollektive fremdrift, der kendetegnede eurolandene i den første bølge, vil derfor ikke være til stede i samme grad, og de fremtidige udvidelser af euroområdet vil have mindre eksternt synlighed uden for de direkte berørte lande. Samtidig vil det forhold, at mange lande allerede har indført den fælles valuta, gøre overgangen lettere i visse henseender, som det allerede er blevet påpeget ovenfor.

- (ii) Eurosedlerne og euromønterne findes allerede, og de fleste borgere i de nyligt tiltrådte medlemsstater er allerede bekendt med dem. I visse butikker, primært i turist- og grænseområder, er euroen allerede i brug og accepteres som betaling. Dette kan mindske behovet for omfattende forhåndsdistribution i visse sektorer. Nogle borgere og virksomheder vil desuden ønske i et vist omfang at anskaffe sig euro i rede penge i udlandet, specielt de, der bor i de relevante grænseområder. Desuden er det allerede tilladt borgerne i lande uden for euroområdet at åbne eurokonti i deres

indenlandske banker. For dem, der har valgt at gøre dette, er overgangen allerede i gang.

Den seneste Eurobarometer-undersøgelse (afsnit 4) viser interessante resultater om de praktiske erfaringer, som borgerne i de ti nyligt tiltrådte medlemsstater allerede har høstet. Det fremgår, at de fleste borgere i disse medlemsstater (i gennemsnit 73 %) har set eurosedler, og at i gennemsnit 66 % har set euromønter. I nogle lande ligger disse tal ekstremt højt, f.eks. har 95 % af respondenterne i Slovenien allerede set eurosedler og 87 % euromønter. Tallene for Cypern er 85 % (sedler) og 82 % (mønter). Borgerne i Letland er mindst bekendt med euro i rede penge, selv om også her har over halvdelen af befolkningen set eurosedler (67 %) eller euromønter (55 %).

Når det drejer sig om brugen af eurosedler og euromønter, er tallene selvsagt mindre, men alligevel betegnende: i gennemsnit 49 % af befolkningen i de nyligt tiltrådte medlemsstater har allerede benyttet eurosedler, og 50 % har benyttet euromønter. Også her er visse lande i front, f.eks. Slovenien (81 % og 79 % har benyttet henholdsvis eurosedler og euromønter) og Cypern (76 % og 77 %). De laveste tal for erfaring med brug af euro i rede penge findes i Litauen (40 % og 39 %). Hvad der er mere interessant er, at Eurobarometer-resultaterne viser, at henholdsvis 18 % og 15 % af respondenterne allerede har benyttet eurosedler og euromønter i deres eget land. Disse tal viser klart, at euroen allerede uformelt er i brug til visse transaktioner. I lande som Letland, Litauen og Polen ligger disse tal på et betydeligt højere niveau (henholdsvis 34 %, 31 % og 28 % for eurosedler og henholdsvis 27 %, 20 % og 24 % for euromønter).

- (iii) Overgangen fra den nationale valuta til euroen ventes at forløbe meget hurtigere. Mange lande overvejer "big bang"-metoden, hvorefter datoen for tilslutning til euroområdet falder sammen med datoen (den officielle) for indførelse af eurosedler og euromønter. Et flertal af de nyligt tiltrådte medlemsstater (CZ, EE, LV, LT, PL, SI, SK) har gennemgået en valutaudskiftning i de senere år og har indhøstet værdifulde erfaringer i denne forbindelse.

Den omstændighed, at euro i rede penge findes og er bredt disponible, spiller også en betydningsfuld rolle i denne metode. Nogle af de faktorer, der forekom at være af afgørende betydning for, om den første overgang blev en succes, vil derfor komme til at spille en mindre rolle i fremtiden. Euro i rede penge kan nemt skaffes, inden de officielt indføres i landet, og nogle borgere og virksomheder vil måske vælge at træffe egne forberedelser i god tid forinden. Forhåndsdistribution til banker og forhåndsforsyning af detailhandlere og andre erhvervsdrivende⁴ vil utvivlsomt igen spille en rolle i henseende til at sikre en hurtig overgang ved at sikre, at der findes tilstrækkelige mængder rede penge fra og med €-dagen. Forhåndsforsyning af borgerne med et vist beløb i eurosedler med mindre pålydende samt med mønter vil også kunne forekomme.

⁴ Forhåndsdistribution til banker ("frontloading") indebærer levering af tilstrækkelige mængder eurosedler og euromønter til banker, inden euroen opnår status som lovligt betalingsmiddel, dvs. inden €-dagen. Forhåndsforsyning af detailhandlere og virksomheder ("sub-frontloading") indebærer en lignende type operation, hvorefter de forhåndsforsynede banker leverer tilstrækkelige mængder eurosedler og euromønter til detailhandlere og andre erhvervsdrivende, så de straks fra dag 1 kan starte med at benytte den nye valuta.

De fremtidige deltagerlande i euroområdet vil have en særlig interesse i at gøre overgangsperioden så kort som muligt, eftersom landene ellers potentielt kunne opleve en periode med et uformelt dobbelt omløb i visse sektorer, hvor euroen benyttes aktivt af borgerne og detailhandlerne, inden den bliver lovligt betalingsmiddel.

- (iv) De nødvendige tilpasninger, der skal ske på visse områder, vil i størrelse og omfang adskille sig fra tidligere valutaudskiftninger i euroområdet. F.eks. er antallet af seddelautomater pr. indbygger lavere end i euroområdet, selv om det er ret betydeligt. Seddelautomater hjælper med til at fremskynde distributionen af euro i rede penge i økonomien. Erfaringen viser, at en stor andel af eurosedlerne blev sat i omløb via seddelautomaterne, ikke mindst fordi de står til rådighed døgnet rundt og især, når bankernes filialer er lukket. Det store antal bankfilialer og postkontorer pr. indbygger (som mere eller mindre i de fleste lande svarer til gennemsnittet i euroområdet) vil til en vis grad afbøde det lavere antal seddelautomater, fordi det giver borgerne mulighed for at skaffe sig de nødvendige beløb i eurosedler og euromønter tidligt i overgangsforløbet. Det kan vise sig nødvendigt med særlige foranstaltninger (længere åbningstider, weekendåbning osv.).

Antallet af salgsterminaler er forholdsvis lille sammenlignet med gennemsnittet i euroområdet, især fordi mange af de nyligt tiltrådte medlemsstater er intensive kontantbrugere (jf. nedenfor). Den ringe udbredelse af elektronisk betalingsudstyr og/eller e-betalingsudstyr er et handicap, fordi det er det vigtigste alternativ til kontanter, og fordi dette betalingsudstyr typisk kan omstilles meget hurtigt. Selv om antallet af betalingskort (både debet- og kreditkort) pr. indbygger i de nye medlemsstater er mindre end i euroområdet, er det alligevel betydeligt relativt set (især antallet af debetkortindehavere). I praksis benyttes kort primært til at hæve kontanter i seddelautomaterne. Der er derfor betydelige muligheder for at udvide de indenlandske salgsterminalnetværk og derved lette presset på udskiftningen af kontanter.

Statistikkerne bekræfter, at sedler og mønter spiller en dominerende rolle som betalingsmiddel i de fleste af de nyligt tiltrådte medlemsstater, selv om den samlede mængde kontanter pr. indbygger er lavere end i euroområdet. F.eks. modtager mange arbejdstagere og pensionister i nogle af de nyligt tiltrådte medlemsstater stadig deres løn og pension i kontanter. Som anført ovenfor er den fremtrædende rolle for kontanter en ulempe for alle implicerede parter (banker, detailhandlere, forbrugere ...) og stiller krav om en intensiv forberedelse af udskiftningen af kontanter.

Endelig kan det nævnes, at omstillingen af salgsautomater ikke skulle volde større problemer. Det samlede antal automater er forholdsvis beskedent på nuværende tidspunkt. Ungarn er tilsyneladende det land, der har flest automater (nemlig 22 000), sammenlignet med et samlet antal på over to millioner i euroområdet. I modsætning til, hvad der var tilfældet under den første overgang, er euromønter bredt disponible, og driftsselskaberne skulle derfor ikke stå over for særlige vanskeligheder med hensyn til at afprøve og finjustere møntgodkendelsesudstyr.

4. DEN OFFENTLIGE MENING OM EUROEN I DE NYLIGT TILTRÅDTE MEDLEMSSTATER

Den seneste Eurobarometer-undersøgelse om den offentlige mening i de ti nyligt tiltrådte medlemsstater⁵ vedrørende deres holdning til og viden om indførelsen af euroen blev gennemført i første halvdel af september 2004 af EOS Gallup med deltagelse af over 10 000 borgere.

4.1 Generel holdning til euroen

Graden af interesse for indførelsen af euroen er forholdsvis lav, idet blot 50 % af respondenterne erklærer sig interesseret og 48 % uinteresset. Det samlede resultat i de nyligt tiltrådte medlemsstater viser, at en smule flere borgere mener, at indførelsen af euroen vil få positive konsekvenser (44 %) på nationalt plan, mens 41 % mener, at den vil få negative konsekvenser. 40 % venter, at indførelsen af euroen vil blive positiv for dem personligt, mens 45 % mener, at den vil blive negativ. Borgerne synes at have blandede holdninger til, om de er tilfredse (42 %) eller utilfredse (47 %) med, at euroen vil erstatte deres nationale valuta.

Hvad angår tidsrammen for indførelse af euroen, tilkendegiver 19 % af respondenterne i disse ti lande, at de kunne tænke sig, at euroen blev deres valuta hurtigst muligt, mens 36 % svarer, at den bør indføres efter en vis tid, og et relativt flertal (40 %) mener, at den bør indføres så sent som muligt. Borgerne er dog udmærket klar over de praktiske fordele ved indførelsen af euroen, idet henholdsvis 92 % og 82 % anerkender, at den er bekvem ved rejse i udlandet og til køb af varer og tjenesteydelser i euroområdet, og 77 % anerkender, at den eliminerer behovet for at veksle valuta inden for euroområdet. Et flertal af respondenterne (54 %) tror dog ikke, at udskiftningen af valuta vil medføre større ulemper for dem. Som anført ovenfor frygter et stort flertal muligt misbrug og snyderi med priserne i løbet af overgangsperioden.

4.2 Borgerne ønsker at blive bedre informeret

Kendskabet i den brede offentlighed i de nyligt tiltrådte medlemsstater til euroen og betingelserne for dens indførelse er stadig forholdsvis ringe. De fleste af respondenterne (57 %) er ikke klar over, at indførelsen af euroen er obligatorisk for deres land, og ved ikke, hvor mange lande der allerede deltager i euroområdet.

Næsten halvdelen af respondenterne (48 %) anser ikke sig selv for at være velinformeret om euroen, men vil gerne være ordentligt informeret, inden den fælles valuta indføres i deres land. 30 % af respondenterne tilkendegiver, at de gerne vil informeres hurtigst muligt, mens 24 % foretrækker at blive informeret senest nogle få år inden indførelsen af euroen. Som informationskilder har flertallet af respondenterne mest tillid til deres nationale centralbank (63 %), som ligger langt foran alle andre institutioner (kun 29 % havde tillid til deres regering, nationale eller regionale myndigheder og 22 % til EU-institutionerne). Borgerne i disse medlemsstater foretrækker euroinformationskampagner baseret på tv-spots (78 %) efterfulgt af radiospots (66 %) og foldere og brochurer (64 %). De fleste borgere vil gerne have, at informationskampagnerne fokuserer på de praktiske konsekvenser af indførelsen af euroen (deres løn, bankkonto osv.). Dobbelt prisangivelse ses som det vigtigste redskab til at forberede befolkningen på værdien af de nye seddel- og mønttrækker.

⁵ Eurobarometer-undersøgelserne forefindes på adressen:
http://europa.eu.int/comm/public_opinion/index_en.htm

4.3 Den vigtigste lære af undersøgelsen

Indførelsen af euroen i disse medlemsstater er ét skridt i en mellem- til langfristet konvergensproces i mange faser. I mange lande er den nøjagtige dato for indførelse af euroen endnu ikke kendt, hvilket kan have påvirket folks svar.

En sociodemografisk opdeling af resultaterne viser, at mænd, unge mennesker, veluddannede mennesker og folk, der bor i byerne, går meget mere ind for euroen end kvinder, ældre mennesker, lavere uddannede mennesker og folk, der bor på landet.

Generelt synes der at være blandede holdninger blandt borgerne til euroen. Dette svarer nogenlunde til resultaterne af Eurobarometer-undersøgelsen i 1997, som viste en tilsvarende mangel på engagement i forhold til den fælles valuta i de lande, der nu deltager i euroområdet: 47 % gik ind for euroen, mens 40 % var imod. I denne forbindelse skal det også erindres, at en del af befolkningen i de nyligt tiltrådte medlemsstater ligesom i visse lande i euroområdet er emotionelt knyttet til den nationale valuta. Befolkningerne i de nyligt tiltrådte medlemsstater tilkendegiver et klart ønske om mere oplysning om euroen. Selv om der ikke er noget hastværk med at indføre den, vil de gerne være forberedt i god tid inden udskiftningen af valuta. Omfattende oplysningskampagner vil generelt være nødvendige for at imødekomme dette ønske.

5. KONKLUSIONER

Den fremtidige udvidelse af euroområdet vil ske over en årrække, idet de fremtidige deltagerlande i euroområdet ventes at tilslutte sig et ad gangen. I de fleste lande indebærer det overgangsscenario, der overvejes, en hurtig overgang fra den nationale valuta til euroen (dvs. ”big bang”-scenariet). Dette vil samtidig lægge et øget pres på virksomhederne og de offentlige myndigheder. Det øger også behovet for omhyggelige og veltimedede forberedelser fra alle implicerede aktørers side (offentlige myndigheder på alle niveauer, banker, detailhandlere, virksomhederne generelt). Den seneste Eurobarometer-undersøgelse viser, at offentligheden mener, at oplysning i god tid inden udskiftningen af valutaen er af afgørende betydning.

Kommissionen vil fortsat nøje følge forløbet af de praktiske forberedelser til indførelsen af euroen i de forskellige implicerede lande. I denne forbindelse udgør det offentlige myndighedsnetværk (PAN-II), som er sammensat af de forskellige nationale repræsentanter, der er ansvarlige for disse spørgsmål, et væsentligt forum for udveksling af synspunkter og information. På informations- og kommunikationsområdet er der blevet nedsat en tilsvarende gruppe (DIR-COM), som er et forum, hvor de forskellige kommunikationsdirektører kan mødes regelmæssigt.